

БОРБА ЗА ИЗГЛАДНЕЛУ СРПСКУ БОСАНСКОХЕРЦЕГОВАЧКУ ДЕЦУ У СЕВЕРНОМ БАНАТУ КРАЈЕМ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Сажетак: Први светски рат, бојишта широм Европе, страдање војника и осиромашеног српског становништва у Босни и Херцеговини, неповољни власнички односи, неродне године, изазвали су невиђену глад. Према подацима помрло је 100.986 деце до десет година. Верски великодостојници свих вероисповести предузимају мере за спасавање деце. Предузете су мере за пребацивање у Војводину, Славонију и Хрватску и помиње се број од 12.270 деце.

У Архиву Храма Св. Николе у Великој Кикинди сачувани су списи који нам делимично дочаравају ту борбу од почетка 1918. до 1920. године.

Матичне књиге, црквене и државне, те књиге и сећања потомака основа су овога чланка.

Кључне речи: Велика Кикинда, северни Банат, Мокрин, Архив Храма Св. Николе у Вел. Кикинди, Добротворна задруга Српкиња у Великој Кикинди, глад, превоз, исхрана, лечење, сахране.

Од почетка 1918. год., када је Први светски рат улазио у најдраматичније и одлучујуће раздобље, најстарији запис је од 22. фебруара, када је већи део деце био на лечењу.¹

Овај прилог уобличен је тако да садржи три главне целине:

- Списак и редослед догађаја у вези са босанскохерцеговачком децом 1918–1919. у Великој Кикинди и околини,
- Спискови лечене босанскохерцеговачке деце у Великој Кикинди 1918–1919. и
- Списак умрле деце (проверен, исправљен и допуњен подацима из државне матичарске службе, записан на мађарском језику и преведен од запослене службенице, која је Мађарица).

¹ Подробније је о наведеноме писала др Мара Шовљаков у књизи "Глад у Босни и Херцеговини и смештање деце у Војводину 1917–18".

Прва целина:

6/19. март 1918. год.

За путне трошкове од В. Кикинде до Лисине издато је 320 Кр. Потписују се: Остоја Караћ, Максим Ђукић, Стеван Берић и Пера Билбија.

6/19. март 1918. год.

За путне трошкове од В. Кикинде до Бихаћа наплаћено је 160 Кр. Помињу се Павао Сучевић и Роса Алфировић.

8/21. март 1918. год.

Ђурађ Надрљански, изасланик овога Извр. одбора сместио је у: Тиса Сент Миклушу (данас Остојићево) – 30 деце, до Чоке – 24, до Санада – 36 (и два изасланика) и до Турске Кањиже – 50 деце. За превоз је исплаћено свега 271,50 Кр. (Миливој Поповић, парох).

16. март 1918. год.

Из списка упућеног епископу темишварском г.г. др Георгију Летићу, наводе се подаци да је Извршни одбор у Вел. Кикинди преко 2.800 деце сместио, од тога у самој В. Кикинди 610 (1/5). Одбор је платио за стара војничка одела 5.000 Кр. и донето је из Мишколца. За болничко лечење деце ван В. Кикинде је издато 7.584,12 Кр. Свега 16.015,48 Кр.

Следеће општине су послале свој скупљени прилог овом Извр. одбору: Меленци – 4.150, Т. Кањижа – 882, Т. Нађфала – 593, Краљево – 212,30, Старчево – 240,30.

- Скупљају се прилози (десетак спискова постоји) за бос.-херц. децу, јер у В. Кик. долази око 800 деце. Сакупљено је 431 Кр. а СПЦ је дала 2000 Кр.

17. март 1918. г.

Милан Влајнић путује возом од В. Кикинде до Суботице, Винковаца, Сегедина и назад са Паваом Вудчевићем из Босне. Трошак је 781,70 Кр.

20. март 2018. г.

Сава Станчић је предао г. П. Поповићу од приређене забаве добровољни прилог од 150 Кр.

21. и 22. март 1918. г.

Јован Стојановић путује возом од В. Кикинде до Винковаца и назад са децом и наплаћује 1.052,40 Кр.

28. март 1918. г.

Лука Игаз, гробар, наплаћује у више наврата за копање рака за умрлу децу и за то по једној добија 2 Кр.

27. март/9. април 1918. г.

Од В. Кикинде је наплаћено за превоз возом до Елемира 123,50 Кр. за 44-оро деце.

март – април 1918. г.

За лечење 45-оро деце наплаћено је 2.912,56 Кр. (печати Торонталске жупаније и Вел. Кикинде).

4–5. април 1918. г.

Милан Стојковић је путовао на релацији: В. Кикинда – Сегедин – Суботица – Винковци – Сегедин и назад, за шта је наплатио 978,08 Кр. 12. и 15. априла и 18. маја је сахрањено седморо деце (Пера Поповић – Погребно предузеће).

16. мај 1918. г.

У Босну су враћена деца Петар Богичин и Јока Матковић (Иван Влаховић).

1. јун 1918. г.

Др Жигмунд Клемеш је наплатио 52 Кр. за лечење деце (мађ. језик).

2. јун 1918.г.

Евђенија Баковљева, благајница Добротворне женске задруге Српкиња, предаје 1.000 Кр. прикупљених новаца за припомоћ бос.-херц. деци.

Маја и јуна т. г. умрло је 11 деце.

27. јул 1918. г.

Иван Влаховић, ђакон, наводи да је за исхрану четворо деце дато 7,20 Кр. за осам кг хлеба.

3/7. авг. 1918. г.

Љубица Чипчић је наплатила 42 Кр. за 1 квасац и комлов – 2 Кр., кување за 20-оро деце (за свако дете по 2 Кр недељно).

11. август 1918. г.

Ђура Рајков путује у Сегедин и натраг са Јовом Десанчићем, бос. дететом због лечења очију. Трошак је 20,20 Кр.

14. август 1918. г.

Соса Јаношев је наплатила 10 Кр. за путни трошак "свога босанчета Данила Мирковића, кога води натраг у Оросламош" (данас Банатско Аранђелово).

29. август 1918. г.

За набавку 525 кг жита из државног магацина утрошено је 418,42 Кр. (Душан Мирков, епитроп)

4. септ. 1918. г.

Васа Милићев је водио бригу о исхрани 27-оро и 30-оро деце и добио 134 Кр. (по две круне недељно по детету).

10. септ. 1918. г.

За 14-оро деце је наплаћен путни трошак возом од В. Кикинде до Варјаша 44,74 Кр. (Васа Милићев).

13. септ. 1918. г.

Панта Микић уплаћује 1.006 Кр. благајни Средишњег извршног одбора за смештај бос.-херц. деце у В. Кикинди.

13. септ. 1918. г.

Софија Ајваз, привр. зам. тајника Добротв. задруге Српкиња, уплаћује прикупљени новац за набавку рубља и одела 614,00 Кр.

16. септ. 1918. г.

Даница Бандић, учитељица, уплаћује 1.167,20 Кр. од Трговачке занат. омладине од приређене забаве за исти циљ (одела и обућа) бос.-херц. деци.

19. септ. 1918. г.

За лечење 16-оро бос.-херц. деце наплаћено је 1.818,92 и 2.039,00 Кр.

19. септ. 1918. год.

Илинка Вуковић је примила 200 Кр. за неговање и прехрану деце, као награду.

22. септ. 1918. г.

За телеграме је плаћено 15,85 Кр. Помињу се: Загреб, (Српска) Црња, Кеча, Кларија, Ченеј, Немет.

Зорка Бојина за исхрану десеторо деце је добила 34 Кр.

ДРАГОЉУБ П. БАДРЉИЦА, *Борба за изгладнелу српску босанскохерцеговачку децу...*

7. окт. 1918. г.

Јелени Ћук је издато 1.905,00 Кр. за 30 капутића, два пара опанака, један пар ципела и једну врећу.

2/15. окт. 1918. г.

Гавра Будишин даје прилог од 250,00 Кр.

27. октобар 1918. г.

Васа Милићев је за исхрану 10-оро деце добио 35 Кр.

30. окт. 1918. г.

Милан Влајнић наплаћује 347,54 Кр за путне трошкове на релацији: В. Кикинда – Будимпешта – Мишколц и натраг...

Октобар 1918. г.

Иван Влаховић, ђакон, за вођење канцеларијских послова је месечно добијао, у више наврата, 150 Кр.

1/14. децембар 1918. г.

Пера Поповић, главни татор благајник је уплатио за смештај и издржавање бос. - херц. деце 5.000 Кр. по решењу Црквене скупштине у Вел. Кикинди.

31. дец. 1918. год.

Пера Поповић је наплатио 120 Кр. за погреб једне Херцеговке, самарица.

15. јан. 1919. год.

Пера Поповић је наплатио 80 Кр. "за укуп једног Босанчета".

11. март 1919. год.

Коста Брандић је продао три метра жита (120 Кр. x 3) 360 Кр.

18. април 1919. год.

Друштво "Кишобран" уплатило је 122 Кр. за "Босанску сироту децу".

25. април 1919. год.

Душан Коић је наплатио 50 Кр. за "мазање деце од шуге, која немају газде а налазе се у школи III/4" (Треће четврти) (5 x 10 Кр). Видела Софија Ајваз, српска народна учитељица.

7. мај 1919. год.

Станко Митровић, владин изасланик за бос.-херцегов. децу, примио је 100 Кр. од пречасног Ивана Влаховића, на име путних трошкова за бос.-херцегов. децу из Вел. Кикинде у Сарајево (Преко Загреба).

10. мај 1919. год.

Манојловић у име Народне привредне банке уплаћује 611,76 Кр. као прилог бившег Народног већа.

Петар Поповић наплаћује 90 Кр. за погреб Милана Балабана (умро 25. марта 1919. год).

12. мај 1919. год.

Илинка Вуковић је наплатила 50 Кр. за мазање и купање од шуге, децу која су у школи се налазила.

30. мај 1919. год.

Пера Поповић је наплатио 80 Кр. за самарицу (умрлог) Васе Деуре.

15. септ. 1919. год.

Душан Мирков, епитроп, добио је за брашно за прехрану бос.-херцегов. деце 1.112,50 Кр.

19. септ. 1919. год.

Илинка Вуковић је наплатила 200 Кр. за неговање и прехрану.

21. септ. 1919. год.

Станко Митровић, повереник Одбора за ратну сирочад, наплатио је 180 Кр. од Српске црквене општине, Одбора за бос.-херцегов. сирочад у Вел. Кикинди, за 60 дечака и девојчица из Босне и Херцеговине, који се повраћају са прехране кући.

24. септ. 1919. год.

Душан Коић и Васа Милић су наплатили 40 Кр. што су одвезли децу херцегов. и босанску на азлибан и сместили у вагон.

(Без датума)

Апотекар Милан Ивачковић, власник апотеке "Код Светог Јована" у Вел. Кикинди је наплатио за 10 (десеторо) деце за лекове против глиста и ½ кг против шуге. (као старатељи се јављају: Душан Бројчин, Душан Јанић, Ђурица Шугић и Лаза Мартинов, вероватно из Иђоша)

1. окт. 1919. год.

Администрација "Српског гласника" за оглас наплатила је 80 Кр. (Марко Богдан, председник).

31. дец. 1919. год.

Софија Ајваз, потпредс. Добротворне задруге Српкиња из Вел. Кикинде, уплатила је 360 Кр. у име припомоћи за бос.-херцегов. децу, прикупљену од стране чланица м.(есне) Добр. задр. Српкиња.

Дец. 1919 / 5. јануар 1920. год.

Васа Милић и И.(ван) Влаховић потврђују да је исплаћено 90 Кр. за путни трошак деце и пратиоца у Бочар.

(Иван Влаховић, ђакон (1892 – 20. нов. / 3. дец. 1922. год. Умро од туберкулозе плућа и костију)

Друга целина:

На основу сачуваних спискова лечене деце, оверених печатима великокикиндске власти у Торонталској жупанији, могу се сазнати имена и презимена деце, те у којим местима и код којих домаћина су била смештена. Спискови су написани на мађарском језику.

Сабљић Јефта (15 год.), (Сабљић Зекан и Јока Батиница у Карлову код Недељка Поповог), Галић Љуб(о)мир (Елемир бр. 26), Глушац Ђура (Јозепово бр. 13), Пролић Лаза (Врањево), Гајић Урош (Врањево), Лепојевић Васа (Врањево), Копрен Бојана (Врањево), Мандић Анђелија (Врањево), Станић Милан, Филиповић Смиља, Стојнић Милева (Врањево), Барушић Миља (?), †Штева, †Вида, Бочац, Б(ања) Лука, Латиновић Илија (Црна Бара бр. 3), Пјешчић Анђа (Мокрин), Станковић Драгољуб (Црна Бара бр. 1), Кољибабић Димитар (Симо, Анђа, Обзор, Љубиње, има Бандић), Дрљача Стана (Хиђош бр. 127), Сикилић Никола, Малиновић Душан (Падеј бр. 18), Микшић Сава (Мали Семиклуш бр. 22), Чолић Сава, Каладрун Коста, Бибић Душан, Мајкић Јованка (Башаид), Чуковић Мара (Црна Бара бр. 10), Н. Обрад, Бандић Стоја, Макивић Коста, Скакић Пане, Бетегало Бранко, Шапоња Андрија, Балабан Лаза, Петровић Сава, Племић Степаниа, Иванковић Ђурђина, Грбушић Марко (Мокрин бр. 54), Ђиајић Јеремиас (Никола, †Милица, Зарјечје, Бихаћ, има Бандић), Вујанић Јова (Мића, Стана, Хргар, Бандић), Балабан Мирко (Карлово), Лубчић Мара, Кецојевић Кристина (Мокрин бр. 89), Балабан Лаза, Семић Богдан. Свега 45-оро деце.

Укупан рачун је износио 2.912,56 Кр.²

² Велика Кикинда. Обухвата време од 22. фебруара до 30. априла 1918.

Дамјановић Ђуја, Сурдуковић Мара (Из Иђоша од Васе Ранковог, Ђука. Пера, Липник?), Марковић Милан, Старчевић Јока (Милан и †Милка или Раковац – Сарајево), Петровић Рада, Радујков Бошко, Бркин Ђура (Мали Семиклуш бр. 20), Вуковић Риста (Оросламош, бр. 31), Вујадиновић Јова, Бранковић Раде (Карлово), Мирнић Вид (Карлово), Петровић Цветко, Радукић Теодора (Карлово), Јанковић Вукашин, Глоговац Вишња (Мокрин, бр. 42), Вујовић Милан, Мијановић Стана (Мокрин, бр. 14), Владелић Софија, Мишчевић Никола, Филиповић Милка, Ковачевић Марко (Schöffler Sándor), Сагановић Тодор (Мокрин бр. 185), Пјешчић Шпира (Мокрин бр. 134), Ковјенић Тоде (Карлово), Глоговац Јован (Мокрин бр. 44), Јаковљев Младен (? из Карлова Dr Grün), Груичић Теша, Убовић Стојан, Медлић Степанија (Хиђош бр. 84), Капетинић Стоја (Т(урски) Бечеј), Ненадић Јована (Т. Бечеј), Перишић Ђуја, Вујанић Јова, Павловић Милан (Сентпетер бр. 29), Вуковић Спасоје (Деска бр. 18). Свега 35-оро деце.

Укупно је рачун износио 2.814,56 кр(уна).³

Марковић Јока, Белић Лазар (не зна се), Бранковић Бојан, Вујновић Ђурђина, Дринић Јока, Кнежевић Миле, Коларов Зарија (Карлово), Караћ Митар (Башаид бр. 22), Пуцар Мика (Бочар бр. 10), Чолић Ђока, Дудић Сретен, Векић Милан (Хиђош бр. 75), Давидовић Тодор, Мирнић Вид (Карлово), Нединовић Никола (Може бити из Т. Бечеја), Глоговац Вишња (Мокрин бр. 42), Вуксановић Алекса, Раца Никола, Ђукић Ђурађ, Бокић Цветко (Мокрин бр. 16). Свега 20-оро деце.

Укупно рачун је износио 2.842,00 Кр.⁴

Радуловић Стева, Грбић Смиљана, Врањеш Божа (?) (Т. Хиђош бр. 74), Барушић Смиља, Старчевић Богдан, Љубенко Марко, Дрљача Ђорђе, Делић Душан, Дудић Сретен. Свега 9-оро деце.

Укупан рачун је износио 1.901,20 Кр.⁵

Племић Степанија, Жупљанић Јефта (Карлово), Радукић Тодора (Карлово), Миљановић Божана (Мокрин, из Мокрина од доктора (усвојен рачун), Мичевић Вељко, Племић Анна (Код Саве Даљевог, опанчара, вероватно из В. Кикинде), Перавија Драго, Шкарић Стана, Козић Перса, Скулић Криста (Мокрин, из Мокрина од доктора, код Палчике Бадрљице (у кући), Мијатовић Милан (од др Видака (Извештај), Перавија Бојан, Груић Сава (од др Симића (Извештај), код Мите Будишиног), Бандић Стоја, Чолак Шанта, Белић Милан (Т. Хиђош бр. 111), Умић Урош (Из Беодре од бележника (Извештај), Јанић Кристина, Мијатовић Милан, Жужа Бранко (Dr Rott, од Милице Будишине), Лулић Марија, Спаравало Гојко, Иванић Марија. Свега 23-оје деце.

Укупан рачун је износио 4.007,76 Кр.⁶

³ Велика Кикинда, 12. јун 1918. Обухвата време од 27. марта до 24. маја 1918.

⁴ Велика Кикинда, 14. јул 1918. Обухвата време од 16. марта до 17. јуна.

⁵ Велика Кикинда, 13. август 1918. Обухвата време од 26. марта до 12. јула.

⁶ Велика Кикинда, 25. новембар 1918. Обухвата време од 1. маја до 28. октобра.

Коктеров Милосава, Бркљач Ђула, Дамјановић Ђуја, Бранковић Раде (Карлово), Шапоња Андрија, Филиповић Милан, Милићевић Мара, Врањеш Дева, Вукелић Илија, Добријевић Петра (Мали Семиклуш бр. 30), Ђукић Ђура, Н. Јока, (idb) Павић Бошко, (ipj:) Павић Бошко, Ђукић Ђура, Јокић Стева (Чока бр. 2). Свега 16-оро деце.

Укупан рачун је износио 2.039,00 Кр.⁷

Стојаковић Зорка (Меленци бр. 158), Мишчевић Никола, Н. Исак, Јованов Божа, Филиповић Милан, Мијатовић Милан, Рађевић Зорка, Батанић Војин, Ђукић Ђура, Берић Миле, Перавија Боја, Чакармиш Срета (Карлово), Ђукић Ђурађ, Берић Милка, Опачић Смиља, Буковић Ђура (Падеј бр. 12). Свега 16-оро деце.

Укупан рачун је износио 1.818,92 Кр.⁸

Каравдија Васа, Калоч Зарија (Карлово), Круљ Ђорђе, Сикимић Јова, Зорић Стака, Племић Анна, Вукојић Стана, Перавија Драга, Ђапаи Ђура, Шево Ђура, Круљ Ђорђе. Свега 11-оро деце.

Укупан рачун је износио 1.430,60 Кр.⁹

Шекарић Савета, Ђаковић Драга, Блашковић Милица, Перавија Лаза, Бикић Петар, Гачин Сока, Дракулић Милица, Милић Марија, Ракановић Милосав, Иванић Марија, Марјановић Бошко, Мрђа Спасоје, Бањар Тома, Почуч(а) Милан, Почуча Миле, Ромић Никола, Вуковић Лука, Вуковић Тонка, Вуковић Глигор. Свега 19-оро деце.

Укупан рачун је износио 4.218,20 Кр.¹⁰

Трећа целина:

Списак умрлих¹¹

Р. број	Датум	Име и презиме детета	Имена родитеља	Одакле су	Разлог умирања	Напомена
101	23.3 / 5.4.1918.	Урош Гајић	Стојко	Босна, Приједор, Ферић	сушица, туберкулоза	10 год. стар
	27. март 1918.	Ђорђе Шарић	Милош и Стана	Сеница (?)	-	"Умрло је у болници босанско дете". 10 год.
105	28.3 / 10.	Милана	Јова и Јевра	Сијар(ак)ци,	запаљење	7 год.

⁷ Велика Кикинда, 19. септембар 1918. Обухвата време од 15. маја до 28. августа.

⁸ На крају рачуна није стављен датум, али се по подацима види да се ради о времену од 31. маја до 30. септембра 1918. год.

⁹ Велика Кикинда, 13. децембар 1918. год. обухвата време од 17. августа до 22. новембра.

¹⁰ Велика Кикинда, 8. фебруар 1919. год. Обухвата време од 29. јула до 18. децембра 1918.

¹¹ Списак је допуњен и проверен подацима Државне матичарске службе 15. новембра 2018.

	4.1918.	Маловић		котар Рогатица, Босна	плућа	(наводно) Код Петра Барбула (бр. куће 1359)
106	- . -	Смиља Филиповић	Илија и Стана	Горња Гађа (?), Бихаћ	запаљење плућа	11 год. Дете је било на исхрани код Милеве Пиперски (б.к. 2876)
139	23. IV / 5. V	Мара Шевих	Илија	-	запаљење мождане опнице	7 год. На исхрани код Нике Милића
145	IV-V	Јован Вујадиновић	Тоша и Марија	Мостар, Билећа	зап. плућа	16 год., надничар
150	13. мај	Јанка Јока Старчевић	Емил	Раковац, Пал(е), Сарајево	сушица	9 год.
155	15. мај	Софија Владелић	Васа	Муслић, Билећа	запаљење плућа	8 год. (21. наплаћује Пера Поповић, погребник, 48 кр.) ¹²
163	15. мај	Ђула Ђуја Перић	Ђура и Михаила	Хргар, Босна	сушица, туберкулоза	7 год.
	9. мај	Јована Ненадић	Ђорђе и Петруша	Димитрићи, Гацко	"hasvizkor"	(17. маја Пера Поповић наплаћује 64 Кр)
	9. мај	Јово Вујанић	Мића и Милица	Хргар, Босна	зап. плућа	6 год. (17. маја Пера Поповић наплаћује 56 Кр)
201	V-VI 7. јун	Вид Гајић	Марко и Стака	Хргар, Босна	запаљење плућа	10 год. Мла- ден Рацков (?) (5. јуна Пера Поповић наплаћује 48 Кр)
202	-.-	Димитрије Митар Караћ	Михајло	Врбљани, Кључ, Босна	сушица	6 год. (5. јуна Пера Поповић наплаћује 40 Кр)

¹² Приватни рачун

	5. мај	Ана Иванковић	Петар и Ђурђина	Бранидол, Бихаћ		Мајка и Љубица Весков, 1 месец, (6. јуна Душан Тошков наплаћује за подвоз деце на сахрану 8 Кр)
241	VI–VII 7. јул	Ђуро Бајић	Милош и Ружа	Ресановци, Граве, Лијевно	катар у цревима	4 год. На исхрани са матером код Бојке удове Милана Будишиног
246	--	Сретен Дучић	-	Сарајево	сушица	4 год.
247	-- 12. јул	Ђура Ђорђе Дрљача	Јован	Сарајево, Д. Сухај	сушица	7 год.
258	22. VII	Смиља Барушић	Тома и Вида	Бочац, Бања Лука, Босна	сушица	12 год.
	4. август	Велимир Перушић	-	-	-	Дете, плаћено 56 Кр. за сахрану
399	20. октобар	Марија Бошњак	Трифун и Доста	Предовац, Гламоч, Босна	сушица	13 год. У кући Мили- це Будишин. Мајка је била са дететом.
454	X–XI, 1. нов.	Јова Круљ	Риста	Поцрње, Љубиње, Херцеговина	запаљење плућа	9 год. Био је код Саве Стојков у кући бр. 1318.
473	4. нов.	Јован Сикимић	Милош и Вида	Влаховић, Херцеговина	запаљење, шпанска болест	16 год.
481	5. нов.	Милан Белић	Јован и поч. Марија	Сарајево, Босна	запаљење плућа	12 год. Умро у Мокрину.
528	XI, 22. нов.	Ђорђе Круљ	Риста	Ц(Ћ)уковац, Херцеговина	шпанска болест, зап. плућа	7 год. Умро у болници.
591	4/17. дец.	Савета Шекарић	Поч. Ђока и поч. Ружица, Божидар (?)	Пилотац, Херцеговина	сушица	18 год.

?	31. дец.					"једна Херцеговка", нема података.
?	15. јан. 1919.					"за укоп једног Босанчета", нема података.
73	4. март	Пера Попуч	Ђура и Јованка	Злопољац (Билећ(а))	запаљење плућа	10 год.
	7. март 1919.	"2 босанчета" Анђа Јокић	Лука и Марија	Врбљани, Кључ		11 год. Наплатио је Пера Поповић, погребник, 192 Кр. за две самарице.
109	26. март	Милан Балабан	покојних Милана и Марте	Дрвар, котар Бос. Петровац	туберкулозно зап. мождане опнице	15 год. Умро у овд. Жуп. болници. Укућанин бр. 77.
150	7. мај	Лаза Цвејић	Миле и Јека	Мали Бадић, Крупски срез	запаљење мождане опнице	9 год.
168	25. мај	Васа Девура	Илија (Перо) и Марија	Угарци, котар Лијевно, Босна	оток на лицу	11 год. Умро у овд. Жуп. болници. ¹³⁺
187	15. јун	Данило Марков	Марко и Стана	Ти(с, ш)ковац, кот. Лијевно	отровање крви	11 год. Укућанин бр. 81.
300	1. окт.	С(Ш)тева Саванов	Ђура и поч. Спаса	Рибник, окр. Кључ, Босна	запаљење бубрега	11. год. На исхрани у Бочару. Укућанин бр. 81.

Места у којима су била деца распоређена:

Башайд, Бочар, Варјаш (данас у Румунији), Велика Кикинда, Врањево (део Н. Бечеја), Деска, Елемир, Јозепово (данас део Н. Кнежевца), Карлово (данас део Новог Милошева), Мали Семиклуш (данас Остојићево), Меленци, Мокрин, Оросламош (данас Бан. Аранђелово), Падеј, Санад, Сентпетар (данас у Румунији), Тиса Хиђош (данас Иђош), Турски Бечеј (данас Нови Бечеј), Турска Кањижа (данас Нови Кнежевац), Ченеј (данас у Румунији), Чока, Црна Бара.

¹³ На исхрани је био у Тиса Св. Миклушу (данас Остојићево). Сахрањен на гробљу преко железничке пруге у Великој Кикинди.

Подаци из осталих извора

"Пролеће 1918. доноси нам децу босанско-херцеговачку, изгладнелу, голу, босу, коју теретним возовима превозе у Војводину, као и у Мокрин да се прехране и остану жива, одвојена од породица њихових у Босни и Херцеговини.

Код Виде Новакове остаје све до своје удаје Јока Кокотовић, босанско дете, а код Вељка Вртипрашког је Рака Роган из Билећа, који ће такође остати становник Мокрина. Од 170 деце, колико је у Мокрин дошло на прехрану, свега неколико деце је остало за увек, остали су се већ после ослобођења до 1920. скоро сви вратили својим кућама".¹⁴

Судбине

Девојке из Мокрина 1927. Јока Кокотовић седи лево.

Јока Кокотовић је била смештена у кући Љубомира Новакова у Мокрину. Љубомир је био угледни домаћин и изабран је као посланик варошице Мокрина на Великој народној скупштини у Н. Саду 1918. год. Јока је остала у Мокрину, а изабрана за мис Мокрина 1928. године.

**Јованка
Миљановић**

Јованка Миљановић Босанка се удала у Мокрину у кућу Јанован, изродила децу, остала удовица, поново се удала у кућу Белош, родила сина Анђелка, живела је на салашу, ухапшена од Шваба, стрељана 9. јануара 1942. год. у Мокрину и обешена испред Петровићеве трговачке радње.

Гојко Пудар је остао да живи у Мокрину, оженио се, скућио, преживео заробљеништво у Немачкој. Син Никола је завршио факултет (дипл. инж. геологије), живео у Сарајеву а за време последњих ратних дешавања опет се преселио са породицом у Мокрин. Изградио је кућу у Кикинди, где му је син

¹⁴ Димитрије Кнежев, *Мокрин и Мокринчани*, Београд 1979, 133

Драгомир, као правник и адвокат, оставио траг и у политичком животу. Као члан ДСС био је председник Извршног одбора Општине Кикинда.

Трива Кецман (Бравски Ваганац, Петровац), као седмогодишње сироче, у време Првог св. рата предат је на прехрану једној српској породици у Ченеју (данас у Румунији). Одрастао је и скућио се у Ченеју. За време Информбироа, румунска тајна служба "Секуритатеа" вршила је на њега притисак да пређе у Југославију и шпијунира у њену корист. Притисци су се повећавали, а Трива није издржао, па је пиштољем пресудио себи.¹⁵ Син Стеван му бежи у Југославију, где је означен као румунски шпијун. Запослио се, али га је опет нешто нагнало на грешку и покајнички се вратио у Румунију, где је означен као југословенски шпијун. Одлежао је силне затворе и доживео велике недаће. Живот пише романе...

РТВ Нови Сад, са новинаром Бориславом Хложаном и екипом, снимила је у кикиндском Историјском архиву 20. септембра 2018. год. прилог о овој теми, стављајући јавности на увид сећања на ове драматичне догађаје у северном Банату.

Спремност да приме децу имала су следећа места, која су упутила допис да примају: Товарешево 90, Тараш 26, Врањево 200, Темишварска жупанија 1.000, Жабаљ 50, В. Семиклуш 55, Бегеч 60, Сент Андреја 40, Чаково 20, Каменица 50, Деска 55, Пелмоноштор 27... Торонталска жупанија имала је намеру да збрине 1.109 деце, Чанадска 130, Вршац 88, Војка 30, Обровац 30. Лични примери указују на Јоцу Вујића, велепоседника и колекционара у Сенти, који је примио десеторо деце и жену да их пази. Најважнију улогу у смештању деце имао је Новосадски одбор. Он их је упућивао даље или смештао уз помоћ месних одбора, у којима је водећу улогу имала мушка и женска омладина. Добровољним прилозима грађана намиривани су путни трошкови, прехрана на пролазним станицама, одећа, обућа... Најорганизованије су биле црквене општине, које су ефикасно радиле на скупљању прилога. Скупиле су у Сент Андреји 1.069, Врањеву 1.610, Старом Сивцу 5.000 и у Алибунару 181 круну. Вршачки владика Змејановић скупио је у својој епархији 52.904 круне, а Српска Колонија 162. Примано је више од предвиђеног броја у Бачкој Паланци 105, Новом Саду 156, Панчеву 379, Товаришеву 161, Мољу 65, Омољици 25, Јарковцу 73, Избишту 127, Уљми 65, Орловату 117, Вршцу 320, Новосадској градској болници 11.656...

Закључак

Навршава се један век од завршетка Првог светског рата и последица обиља несрећа које су уследиле. Овим догађајима није придаван достојан зна-

¹⁵ Љ. Грубић, наведена књига и чланак

ДРАГОЉУБ П. БАДРЉИЦА, *Борба за изгладнелу српску босанскохерцеговачку децу...*

чај, па ће и ова збирка списа, података и овај скромни чланак послужити одговорнима да се овакве несреће не дешавају и не заборављају.

Извори

1. Архив Храма Св. Николе, Кикинда
2. Борислав Хложан, *Спас за изгладнелу децу*, "Дневник", Нови Сад 2018, Мокрин, 20. нов. 2018.
3. Димитрије Кнежев, *Мокрин и Мокринчани*, Београд 1979.
4. Душан Попов, *Мокрин у револуцији*, Нови Сад 1986.
5. Историјски архив Кикинда (ИАКи)
6. Љубомир Грубић, *Кад у село слети вила, Одисеја Стеве Ченејца*, ИАКи, 2018.
7. Музеј, Кикинда
8. Шовљаков Мара, *Глад у Босни и Херцеговини и смештање деце у Војводину 1917–18*, Издавачка кућа Прометеј, Београд 2018.